

روایتی از مددجویان زندان مرکزی اصفهان که با اشتغال و حرفه‌آموزی دوران محکومیت‌شان را می‌گذرانند

زندانی با هزار پنجره بر دیوار بلندش

کارکنان حسین‌نقی‌آباد (از راست)

مرجان قندی

گروه گزارش

زندان در ذهن بسیاری، گویی آخر دنیاست؛ جایی است برای تنبیه، تنبیه و انتظاری طولانی و بی‌اس‌اود. اما در زندان مرکزی اصفهان، صدای چرخ‌های خیاطی، بوی نان تازه و ضربه‌های چکش بر چوب و فلز، روایت دیگری از زندگی زندانی را رقم زده‌اند؛

روایتی از بازسازی، مهارت‌آموزی و بازگشت عزتمندانۀ مددجویان به جامعه. اینجا، دیوارها نه فقط مرز جدایی، بلکه دارای پنجره‌هایی به سوی امید شده‌اند. در دل کارگاه‌های زندان مرکزی اصفهان، مردانی مشغول کارند که روزی در تاریکی خطا کم شدند، اما امروز با دستانی توانمند و ذهنی روشن، زندگی را از نو می‌سازند. از خیاطی و نجاری تا ماکت‌سازی و خیازی، هر مهارت، پلی است برای بازگشت به جامعه‌ای که شاید روزی از آن فاصله گرفته بودند. اشتغال و حرفه‌آموزی، شالوده‌ای است برای کسب رزق حلال و گامی است به سوی آینده‌ای با خطاهای کمتر و عزتی بیشتر.

درخواست می‌کند که در زمینه تعریفه‌ها و تأمین نقدینگی، حمایت بیشتری از این نوع فعالیت‌ها داشته باشد.

جایی برای شروع دوباره

منصور بیژنی، مدیرکل امور زندان‌های استان اصفهان، بر اهمیت ارتباط شفاف میان زندان‌ها و جامعه تأکید می‌کند و می‌گوید: «زندان‌ها نباید صرفاً به‌عنوان محل تنبیه تلقی شوند، بلکه باید بستری برای اصلاح و تربیت افراد فراهم کنند. تحقق این هدف از طریق برنامه‌های فرهنگی، تربیتی، آموزشی و حمایتی در زندان‌ها امکان‌پذیر است.»

بیژنی با اشاره به حقوق شهروندی، کرامت انسانی و بهداشت و درمان زندانیان، توضیح می‌دهد: «برگزاری کلاس‌های قرآنی، روانشناسی، سوادآموزی و اشتغال‌زایی در زندان‌ها نقش مهمی در کاهش آسیب‌های اجتماعی و پیشگیری از تکرار جرم دارد.»

او بر ضرورت تغییر نگاه عمومی نسبت به زندان‌ها تأکید می‌کند و می‌گوید: «زندان باید نقطه شروعی دوباره برای فرد باشد، نه پایان زندگی اجتماعی‌اش. اشتغال در زندان‌ها، به‌ویژه فعالیت‌های تولیدی، فرهنگی، تربیتی، آموزشی و حمایتی در کاهش تمایل به جرم و تأمین نیازهای

بازگشت با عزت به زندگی

حمید، مردی ۵۳ ساله، نمونه‌ای روشن از بازگشت عزتمندانۀ به جامعه است.

او پس از تجربه زندان به دلیل بدهی مالی، تصمیم گرفت مسیر زندگی‌اش را تغییر دهد. با تکیه بر اراده شخصی، حمایت نهادهای مسئول و دریافت وام اشتغال‌زایی، توانست کسب‌وکاری مستقل در حوزه تعمیرات خودرویی را راه‌اندازی کند و دوباره روی پای خود بایستد. او نه تنها مسیر زندگی‌اش را تغییر داد، بلکه با ایجاد فرصت‌های شغلی برای مددجویان رای باز، چراغی برای دیگران روشن کرد. تجربه او نشان می‌دهد که با زور به خود، امید به آینده و حمایت اجتماعی، می‌توان از دل خطا، راهی به سوی خودکفایی و خدمت به جامعه گشود. حمید به عنوان کارآفرین در مجموعه تعمیرات خودرویی مشغول فعالیت است. او می‌گوید: «زمانی من به دلیل اشتباه مالی گرفتار زندان شدم، قبل از زندان هم همین کار را می‌کردم، اما یک لحظه غفلت باعث شد به دردمسیرم. بعد از آزادی، تصمیم گرفتم مسیرم را تغییر دهم. به کسانی که شرایطی مشابه من دارند کمک می‌کنم، اما همه آنها می‌گویم که اول باید خودشان را باور

بندارند. بعد امید به خدا داشته باشند و دنبال کار بزنند. من معتقدم کارگر سر خیابان هم اگر بخواد، می‌تواند کار پیدا کند. شرایط اقتصادی سخت است، اما اگر کسی اهل تلاش باشد، بالاخره راهی پیدا می‌کند.»

حمید با بیان اینکه این مجموعه تعمیرگاهی خودرو را با هدف ارائه فرصت‌های شغلی به مددجویان و افراد آسیب‌دیده اجتماعی تأسیس کرده است، توضیح می‌دهد: «آرزویم این است کسانی که به دلیل اشتباهاتی که در زندگی انجام دادند و گرفتار شدند، مشکلات‌شان حل شود و جوان‌ها به سعادت برسند. من می‌گویم: «این فرد پس از شروع به کار، رقتم، حدوداً هشت شغل را تجربه کردم تا فهمیدم بنیاد تعاون و انجمن حمایت از زندانیان مسیری برای اشتغال افرادی مثل من فراهم کرده‌اند. همین حمایت‌ها باعث شد بتوانم دوباره روی پای خودم بایستم، کسب‌وکاری راه بیندازم و برای چند زندانی رای باز در محل کارم اشتغال ایجاد کنم.»

مسئولیت اجتماعی برای بازتوانی مددجویان

خسروی، مدیر منابع انسانی یک گروه صنعتی خودرویی در اصفهان است. او با تأکید بر اهمیت مسئولیت اجتماعی، از فعالیت‌های این مجموعه در حمایت از زندانیان و بازگشت آنان به جامعه می‌گوید: «این مجموعه که حدود ۷۰ درصد آن موقوفه است، از ابتدای فعالیت‌های خود تمرکز ویژه‌ای بر تأمین نیروی انسانی، آموزش‌های مهارتی و همکاری نزدیک با بنیاد تعاون زندانیان داشته است.»

او با مرور دوسال همکاری با بنیاد، رضایت کلی مجموعه نسبت به این روند می‌گوید: «در ابتدا، نگرش نسبت به زندانیانی که به دلیل اشتباهات گذشته در مجموعه مشغول به کار می‌شدند، منفی بود. اما با گذشت زمان و مشاهده تلاش، تعهد و پیشرفت این افراد، دیدگاه همکاران تغییر کرد و امروز نگاه مثبتی نسبت به آنان شکل گرفته است.»

خسروی تأکید می‌کند که این تغییر نگرش نه فقط در این مجموعه، بلکه در جامعه نیز مشهود است. او توضیح می‌دهد: «بسیاری از مددجویان پس از پایان دوران محکومیت، با مهارت‌هایی که در مجموعه آموخته‌اند، به جامعه بازگشته و توانسته‌اند زندگی شرافتمندانه‌ای را آغاز کنند. در حال حاضر، حدود ۸۴ نفر از مددجویان در این مجموعه مشغول به کار هستند و ظرفیت افزایش

وقتی دستم را آردی کردم و بوی نان تازه در فضا پیچید، انگار چراغی در دلم روشن شد. به دلیل یک روزش اینجاست، درگیری اینجا هستم، اما حالا دارم یاد می‌گیرم چطور باید صورت بگیرد، قبلاً از اینکه کاری از روی احساساتم انجام دادم، به فکر کنم. حالا هر نانی که از تنور درمی‌آورد، برام یک قدم به سمت ساختن آینده‌ای است که کمتر در آن اشتباه باشد

اشتغال و حرفه‌آموزی، شالوده کسب رزق حلال

سروش نیکاختر، مدیر بنیاد تعاون زندانیان استان اصفهان با اشاره به فعالیت‌های گسترده این بنیاد در کنار سازمان زندان‌ها، بر نقش آن در حوزه‌های اقتصادی، ایجاد اشتغال، حرفه‌آموزی و حمایت از بازگشت زندانیان به جامعه تأکید می‌کند و می‌گوید: «هدف اصلی از انجام این اقدامات تقویت اعتماد به نفس، عزت نفس و فراهم‌سازی زمینه‌ای برای بازگشت سعادتمندانۀ زندانیان به جامعه است.»

نیکاختر با اشاره به ظرفیت‌های اشتغال در زندان اصفهان می‌گوید: «در حال حاضر بیش از ۸۰ کارگاه فعال در زمینه‌های مختلف از جمله تولید قطعات خودرو، مصنوعات فلزی، مواد غذایی، نان خشک، خیاطی، صنایع دستی و... مشغول فعالیت هستند. این کارگاه‌ها حدود ۴ هزار و ۳۰۰ زندانی را تحت پوشش قرار داده‌اند.» او درباره شیوه فعالیت زندانیان در این کارگاه‌ها توضیح می‌دهد: «زندان‌های این پندهای مجاور، پس از ثبت و کنترل تصویر و پایش، وارد کارخانجات زندان می‌شوند و به صورت روزانه مشغول به کار هستند. حقوق ماهانه آنان بر اساس میزان تولید و فعالیت هر فرد تعیین می‌شود. در نیمه اول سال ۱۴۰۴، بالغ بر ۹۰ میلیارد تومان حقوق به زندانیان پرداخت شده که این رقم با بهره‌گیری از ظرفیت‌های کارآفرینان بخش خصوصی محقق شده است.» نیکاختر می‌گوید: «در استان اصفهان، پس از شناسایی نظارت بر فعالیت‌ها نیز توسط خود آنان انجام می‌شود. هدف

این تعداد تا ۱۵۰ نفر نیز وجود دارد.» او با بیان اینکه این همکاری فقط یک وظیفه اجتماعی نیست، بلکه فرصتی انسانی برای ساختن آینده‌ای بهتر است، می‌گوید: «از ابتدای فعالیت، نگاه انسانی و مثبت به افراد در حال گذراندن محکومیت یا مشمول عفو، در دستور کار مجموعه قرار داشته است. این افراد آموزش می‌بینند، مهارت کسب می‌کنند و پس از ترک مجموعه، توانایی اشتغال در خارج از آن را دارند. ما آمادگی کامل داریم در مسیر بازتوانی و بازگشت مددجویان به جامعه، هیچ کوتاهی نکنیم.»

یکی از مددجویان رای باز مشغول به کار در این گروه صنعتی با اشاره به سابقه خود می‌گوید: «من در زندان هم بیکار نبودم. در کارگاه تولید قطعات فلزی کار می‌کردم و آنجا یاد گرفتم چطور با ابزارها کار کنم. وقتی به‌عنوان مددجوی رای باز وارد این شرکت شدم، منوجه مهارت و پشتکارم شدند و بعد از مدتی مرا سرپرست یکی از خط‌های تولید کردند. هیچ وقت فکر نمی‌کردم روزی سرپرست یک خط تولید شوم.»

آجر به آجر برای ساخت آینده‌ای روشن

در یکی از شهرک‌های صنعتی استان اصفهان، کارخانه‌ای که فعالیتش را از سال ۱۳۷۰ در عرصه تولید انواع محصولات ساختمانی و مصالح آغاز کرده، سرآمد و شناخته شده است. آنچه این مجموعه را از دیگر واحدهای صنعتی متمایز می‌کند، نه فقط کیفیت محصول، بلکه رویکرد انسانی آن در به کارگیری زندانیان در چرخه تولید است. چینی، مدیران کارخانه با اشاره به اینکه ۵۰ درصد نیروهای کارگری مجموعه از میان زندانیان انتخاب شده‌اند، می‌گوید: «اینجا زندانیان عفو شده، آزاد شده و حتی مددجویان رای باز مشغول به کار هستند. من تولیدکننده که زندانی با سابقه ۲۰ سال حبس که چند سال دیگر را در رزومه‌اش دارد به محیط کارم می‌آورم، معتقدم فرزند این آدم باید با فرزند من زندگی کند. اگر پدر بالای سر فرزند باشد، قطعاً بهتر تربیت می‌شود و بهتری می‌تواند زندگی کند. در حال حاضر، ۱۵۰ نفر از زندانیان در این کارخانه مشغول فعالیت هستند. این افراد با گذراندن دوران محکومیت، مشغول کار می‌شوند و کسب درآمد می‌کنند. این موضوع باعث می‌شود که خانواده‌هایشان از نظر روانی و اجتماعی در وضعیت بهتری قرار گیرند.»

مدیراین کارخانه همچنین از طرحی نوآورانه در مجموعه خبر می‌دهد و می‌گوید: «پروژه‌ای برای جایگزینی دیوارهای سنتی ساختمان‌ها با دیوارهای پیش‌ساخته که در کارخانه تولید و سپس در محل نصب می‌شوند طراحی کرده‌ایم. هدف از اجرای این طرح، ایجاد اشتغال برای زندانیان و کاهش مصرف انرژی در واحدهای مسکونی است. اگر این پروژه در سطح کشور اجرا شود، می‌تواند برای حدود ۲۰۰ هزار نفر در زندان‌های ایران اشتغال ایجاد کند.»

او خاطروای از یکی از زندانیان مشغول به کار در این مجموعه نقل می‌کند و می‌گوید: «این فرد پس از شروع به کار، درآمد خوبی کسب می‌کرد و زندگی‌اش بهتر شده بود. اما روزی که خبر عفو محکومیتش اعلام شد در کمال تعجب دید دختر ۱۳ساله‌اش ناراحت و نگران آینده است، چون او فکر می‌کرد اگر پدرش عفو بخورد و از زندان آزاد شود، کارش را اینجا از دست می‌دهد. اینجا بود که من به خودم و بقیه تولیدکننده‌ها هشدار دادم که ما موظف هستیم اشتغال ایجاد کنیم به امید اینکه ایران را بتوانیم به کمک همدیگر بسازیم و یکدیگر را از دل مشکلات نجات دهیم. تجربه ما این را می‌گوید که به هیچ وجه ممکن نیست یک زندانی در واحدهای تولیدی کار کند و دوباره درگیر جرم شود و به زندان برگردد.» او با تأکید بر نقش مهم تولیدکننده‌ها در ایجاد اشتغال، می‌گوید: «مشکلات زندانیان فقط تقصیر خودشان نیست؛ بخشی از آن به شرایط و محیط‌های نادرست کاری برمی‌گردد. اگر محیط کار سالم و مناسب برای افراد فراهم شود، دیگر نگرانی به زندان نخواهیم داشت. معتقد هستم جامعه‌ای بدون زندان، با اشتغال و اصلاح محیط‌های کاری ممکن می‌شود.»

یکی از مددجویان این کارخانه نیز می‌گوید: «چهار سال حبس داشتم. از این مدت، سه سال و نیم را گذراندم و جرمه‌ام را هم پرداخت کردم. شش ماه از حبس‌ام باقی مانده بود که عفو گرفتم. در این مدت که اینجا مشغول کار هستم، مدیر مجموعه بین من و دیگر نیروهایی که از زندان آمدمیم با بقیه نیروها و حتی فرزندان‌شان هیچ فرقی نمی‌گذارد. این فرصت را هم به ما داده‌اند تا بعد از دوره محکومیت در این مجموعه همکاری‌مان ادامه داشته باشد.»

